

Kúria
végzése

Az ügy száma: Bfv.II.844/2022/7.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke
Dr. Boros Tibor, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Dr. Demeter Zsuzsanna, bíró
Dr. Metzing Márton, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2023. április 28.
Az ügy tárgya: garázdaság büntette és más bűncselekmény
Terhelt: I. rendű
II. rendű
Elsőfok: Szekszárdi Járásbíróság, 26.B.202/2020/51-II. ítélet, tárgyalás,
2021. november 17.
Másodfok: Szekszárdi Törvényszék, 2.Bf.10/2022/18., végzés, nyilvános
ülés, 2022. május 5.
Az indítvány előterjesztője: az I. és a II. rendű terhelt védője
Az indítvány iránya: az I. és II. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria a garázdaság büntette és más bűncselekmény miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben I. rendű és II. rendű terheltek védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Szekszárdi Járásbíróság 26.B.202/2020/51. számú ítéletét, valamint a Szekszárdi Törvényszék mint másodfokú bíróság 2.Bf.10/2022/18. számú végzését I. rendű és II. rendű terheltek tekintetében hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint más jogosult azonos tartalommal újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Szekszárdi Járásbíróság a 2021. november 17-én kihirdetett 26.B.202/2020/51. számú ítéletével I. rendű és II. rendű terhelteket – egyezően – bűnösnek mondta ki társtettesként, csoportosan elkövetett testi sértés büntettségében [Btk. 164. § (1) bekezdés, (3) bekezdés] és társtettesként elkövetett garázdaság büntettségében [Btk. 339. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), e) pont]. Ezért az I. rendű terhelteket – halmazati büntetésül – 10 hónap börtön

fokozatú szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés büntetésből legkorábban a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság elrendelte a Dabasi Járásbíróság 2019. április 26-án jogerőre emelkedett 6.B.237/2017/11. számú határozatával vele szemben kiszabott 6 hónap – 1 év próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztés végrehajtását. A II. rendű terheltet – halmazati büntetésül – 8 hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és 1 év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a szabadságvesztés büntetésből legkorábban a büntetés kétharmad részének a kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság elrendelte a Dabasi Járásbíróság 2019. április 26-án jogerőre emelkedett 6.B.237/2017/11. számú határozatával vele szemben kiszabott 5 hónap – 1 év próbaidőre felfüggesztett – szabadságvesztés végrehajtását.

[2] A védelmi fellebbezések nyomán eljáró Szekszárdi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2.Bf.10/2022/18. számú, 2022. május 5-én meghozott végzésével az elsőfokú ítéletet az I. és a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta.

[3] **II.** A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen az I. és II. rendű terheltek védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

[4] Indokai szerint a támadott határozat a büntető anyagi jog szabályainak a megsértésével állapította meg az I. és a II. rendű terhelt bűnösségét. Az ugyanis sérti a Btk. 15. § és 22. § (1), (3) és (4) bekezdés rendelkezéseit, mivel mindkét terhelt esetében büntethetőséget kizáró ok, a jogos védelmi helyzet állt fenn, esetleg az állapítható meg, hogy azt ijedtségből vagy menthető felindulásból lépték túl. Így a felülvizsgálati indítványnak egyrészt a Be. 648. § a) pontja, valamint a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerint van helye.

[5] Emellett a védő hivatkozott arra is, hogy a támadott határozat eltér a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától, így a Be. 648. § d) pontja okán is megalapozott a felülvizsgálati indítvány.

[6] A védő súlyos eljárási szabálysértésre is hivatkozott, ugyanis véleménye szerint a határozat sérti a Be. 3. § (1) és (6) bekezdését, a 6. § (1) és (2) bekezdését, továbbá – tekintettel a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjára – a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontját.

[7] 1. A védő az anyagi jogszabálysértésre utalva a Btk. 15. § e) pontjára hivatkozott, miszerint az elkövető büntethetőségét, illetve a cselekmény büntethetőségét kizárja vagy korlátozza a jogos védelem.

[8] A Btk. 22. § (1) bekezdése alapján nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

[9] Véleménye szerint I. és II. rendű terheltek a terhükre rótt cselekményt jogos védelmi helyzetben valósították meg, így esetükben büntethetőséget kizáró ok áll fenn. E körben a 4/2013. bje jogegységi határozatban foglaltakra hivatkozással kifejtette, hogy I. rendű terhelt és az ő segítségére érkező II. rendű terhelt a III. rendű és a IV. rendű terheltek által intézett jogtalan támadás miatt kényszerültek tetteles elhárításra, amelyet a III. rendű terheltnek az elfutó I. rendű terheltet lerántó, kölcsönös dulakodásba torkolló cselekvősege váltott ki. A III. rendű és a helyszínre ekkor érkező és őt támogató IV. rendű terheltek által intézett jogtalan támadás miatt az I. és II. rendű terheltek aktív szembeszegülésben megtestesülő elhárító cselekvősege szükséges volt, enyhébb elhárítási mód nem állt rendelkezésükre.

[10] A védő hivatkozott továbbá a Btk. 22. § (4) és (5) bekezdéseire is, melyek kimondják, hogy nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl. A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől. Erre figyelemmel a megállapított tényállás alapján az I. és II. rendű terheltek azért sem

büntethető, mert az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből és menthető felindulásból lépték túl.

[11] Szerinte a jogerős ítéleti álláspont, azon belül is annak [86] pontja téves, jogszabálysértő módon értelmezi a Btk. 15. § és 22. § felhívott rendelkezéseit, ennek okán jutottak arra a téves következtetésre a bíróságok, hogy az I. és II. rendű terhelt nem volt jogos védelmi helyzetben, illetve azt nem ijedtségből vagy menthető felindulásból lépték túl.

[12] A jogerős ítéleti tényállásból a védő kiemelte azt a pontot, ami után tanú 1 és III. rendű terhelt előzetes szóváltását követően, tanú 1 hívásra a cselekmény helyszínén megjelent három fia, tanú 2, I. rendű és II. rendű terhelt. A helyszínre érkezve I. rendű terhelt ökölvívó pozícióba állva rögtön támadólag lépett fel verekedést produkálva III. rendű terhelttel szemben. Ekkor tanú 1 a karját az I. rendű terhelt elé emelte, visszatartva őt a verekedéstől. Az I. rendű és III. rendű terhelt között kiabálással, trágárkodással együtt járó szóváltás alakult ki. Ekkor érkezett a helyszínre III. rendű terhelt támogatása céljából IV. rendű terhelt.

[13] A védő álláspontja szerint, amikor a III. rendű terhelt üldözte, majd lerántotta az I. rendű terhelte a körhintáról, azzal megvalósította a tetteges becsületsértés és a garázdaság bűncselekmények törvényi tényállását, ezzel pedig jogtalan támadást hajtott végre, amire a III. rendű terhelte az előzetes szóváltás vagy a provokáció sem jogosította fel. Miközben pedig I. és III. rendű terheltek egymással dulakodtak, az alatt IV. rendű terhelt szintén jogtalan támadás keretében megütötte tanú 2-t, I. és II. rendű terheltek testvérét. A védő okfejtése szerint a III. rendű terhelt I. rendű terhelte felé, a IV. rendű terhelt pedig tanú 2 felé intézett jogtalan támadást, ezért mind az I. rendű, mind pedig az ő segítségére érkező II. rendű terhelt (látva azt, hogy mind a két testvérét jogtalan támadás éri, az egyiket arcon ütik, a másik a körhintánál dulakodik) jogos védelmi helyzetben voltak. Álláspontja szerint a III. és IV. rendű terheltek által intézett jogtalan támadás okán az elhárítás szükséges volt, ezért az I. és II. rendű terheltek velük jogosan szegültek szembe aktívan, és enyhébb elhárítási mód sem állt a rendelkezésükre.

[14] A védő kifejtette, hogy a jogerős ítéleti tényállás szerint vitathatatlan az, hogy I. rendű terhelt esetében, – miközben a szóváltás helyszínéről elfutott és őt e közben a III. rendű terhelt hátulról lerántotta a körhintáról – az belőle ijedtséget, erős felindulást váltott ki.

[15] A II. rendű terhelt esetében az állapítható meg egyértelműen a jogerős ítéleti tényállásból, hogy ha valaki észleli azt, hogy édesapját szidalmazza és fenyegetik, valamint végignézi testvére menekülését, majd a földre lerántását, akkor egyrészt megijed, hogy testvérenek baja esik, másrészt a III. és a IV. rendű terhelt mindkét testvérét bántalmazó magatartása benne erős felindulást vált ki.

[16] Mindezeket összegezve a védő szerint a támadott határozat e következtetéseket nem rögzíti és ennek okán ítélte el a bíróság jogos védelmi helyzet hiányában az I. és II. rendű terhelteket.

[17] 2. A védő a Kúria által közzétett határozattól való eltérés körében több határozatra hivatkozott annak az igazolására, hogy a jelen ügyben a támadott határozat az indítványában felsorolt eseti döntések iránymutatásait figyelmen kívül hagyta, ezáltal téves következtetés útján jutott arra az álláspontra, hogy mind az I. és mind a II. rendű terhelt a bűnös.

[18] 3. A védő álláspontja szerint a büntetőeljárás során a bíróságok eljárási szabályt is sértettek. E tekintetben kifejtette egyrészt, hogy a támadott határozat rendelkező része az I. és II. rendű terheltek bűnösségét állapította meg, holott az indokolásban rögzített tényállás alapján egyértelmű, hogy ők jogos védelmi helyzetben voltak, melynek okán az ítélet rendelkező része és indokolása egymással teljesen ellentétes.

[19] Ezen túlmenően a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelmére hivatkozással kifogásolta az írásba foglalt ítélet és a vádirati tényállásnak a bűncselekmény minősítését

befolyásoló, a tettazonosságot meghaladó mértékű eltérését is [Be. 6. § (1) és (2) bekezdései]. Továbbá a bíróságok nem vették figyelembe az I. és II. rendű terhelteket mentő körülményeket sem, amikor az ítéleti tényállást gyakorlatilag teljes mértékben a III. és IV. rendű terheltek és hozzátartozóik vallomására alapították [Be. 3. § (1) és (6) bekezdései].

[20] Mindezek alapján a védő elsődlegesen a Szekszárdi Törvényszék 2.Bf.10/2022/18. számú ítéletének – a Szekszárdi Járásbíróság 26.B.202/2020/51. számú ítéletére is kiterjedően – a megváltoztatását és a jogos védelmi helyzet fennállása okán a terheltek felmentését, másodlagosan a jogos védelmi helyzet ijedtségből és menthető felindulásból történő túllépése okán indítványozta a terheltek felmentését, harmadlagosan pedig kérte a támadott határozatok hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására utasítását.

[21] **III.** A Legfőbb Ügyészség a BF.1104/2022/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

[22] Az indítványnak jogos védelmi helyzetre az irányadó tényállás vitatásán, – a III. és IV. rendű terheltek vallomásán, a tisztességes eljárás sérelmén keresztül is – történő hivatkozása az alapügyben eljáró bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységének, és annak eredményeként megállapított tényállás támadásának minősül, amely a felülvizsgálat során tilalmazott, ezért az indítvány – az ügyészség álláspontja szerint – ezen részében törvényben kizárt.

[23] A védő által is hivatkozott, a jogos védelemről szóló 4/2013. BJE jogegységi határozat indokolásának I.1. pontján keresztül kifejtette, hogy jogtalan támadás hiányában az elhárítás, a védekezés jogosságáról beszélni nem lehet, a jogos védelmi helyzet kérdése fel sem merülhet.

[24] Rámutatott arra, hogy a védő által a jogos védelmi helyzet fennálltára vonatkozó érvei alátámasztására felhívott kúriai döntések a tényállások különbözősége okából, a jelen ügyben nem irányadó.

[25] Jelezte, hogy a védő által állított eljárási szabálysértés: a rendelkező rész és az indokolás teljes ellentéte akkor valósul meg, ha az elsőfokú ítélet egészen más bűncselekmény indokolását tartalmazza, mint a rendelkező rész, ilyenkor a döntés ugyanis nem egyértelmű. Jelen esetben azonban nem ez a helyzet.

[26] Kitért arra is, hogy a védő által szintén hivatkozott Be. 608. § (1) bekezdés h) pontján nyugvó abszolút eljárási szabálysértés alapján azon esetekben nyílik rendkívüli jogorvoslatra lehetőség, amikor – szemben a jelen ügygel, – a vádirati tényállás vonatkozásában, a bűnösséget beismerő terhelti nyilatkozat elfogadására alapított elsőfokú (írásba foglalt) ítélet tényállási elemei a bűncselekmény minősítését befolyásoló mértékben térnek el a vádirati tényállástól.

Utalt rá, hogy jelen ügyben azonban az I. és a II. rendű terheltek bűnösséget beismerő nyilatkozatának elfogadására nem került sor, így ez az eljárási szabálysértés fel sem merülhet. Az iratok alapján a Be. 649. § (2) bekezdésében írt más eljárási szabálysértésre utaló körülmény sem merült fel.

[27] Mindezekre figyelemmel indítványozta, hogy a Kúria a jogerős határozatot az I. rendű és a II. rendű terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.

[28] A védő a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében a felülvizsgálati indítványát változatlan formában fenntartotta.

[29] Kifejtette, hogy felülvizsgálati indítványa nem az irányadó tényállást és nem a bíróságok bizonyítékértékelő tevékenységét támadta. Továbbá az ügyészség az álláspontja kialakítása során nem vette figyelembe azon tény, hogy a cselekmények rendkívül rövid idő

alatt, egységes cselekménysor keretében zajlottak le, aminek okán a terheltek jogos védelmi helyzete nem szűnt meg, vagy ha meg is szűnt, úgy a jogos védelmi helyzetnek az ijedségből vagy menthető felindulásból történt túllépése valósult meg. A felhívott döntések alapjául szolgáló ítéleti tényállások a jelen ügyben is elbírálni kívánt anyagi jogi kérdés tekintetében azonosak, valamint az is egyértelmű, hogy a jogerős ítéleti tényállás szerint az I. és II. rendű terhelt jogos védelmi helyzetben volt, melynek okán az ítélet rendelkező része és indokolása egymással teljesen ellentétes.

[30] Erre tekintettel kérte, hogy a Kúria adjon helyet a felülvizsgálati indítványának.

[31] **IV.** A felülvizsgálati indítvány alaptalan.

[32] 1. Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése, valamint eljárási szabálysértés miatt is helye van [Be. 648. § a) és b) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét, illetve a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt szabott ki törvénysértő büntetést [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont, b) pont I. fordulat ba) alpont]. Ugyancsak felülvizsgálati ok, ha a bíróság a határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg (Be. 649. § (2) bekezdés d) pont). A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, a Be. 649. §-ban meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.

[33] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. Ennek megfelelően a Be. 659. § (1) bekezdése rögzíti, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye.

[34] A felülvizsgálat során tehát a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vizsgálható, az eljárási bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának és a cselekmény jogi minősítésének – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el.

[35] 2. A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint 2019. június 7-e és 2019. június 10-e között rendezte meg ... Város Önkormányzata a város több pontján kialakított helyszínen a ... ünnep elnevezésű nyilvános rendezvényt.

[36] A rendezvényen tanú 1 és családjának több tagja – így fia, tanú 2, I. és II. rendű terhelt, valamint II. rendű terhelt felesége, tanú 3 – a téren felállított Star Dancer körhinta üzemeltetésben vett részt.

[37] III. és IV. rendű terhelt családtagjaikkal együtt, 2019. június 9-én a vidámpark területén szórakoztak. 2019. június 9-én 20 óra és 21 óra között a téren a körhinta közelében tanú 1 és III. rendű terhelt szóváltásba keveredett. A szóváltás előzménye, hogy III. rendű terhelt nehezményezte azt, hogy tanú 1 egyik alkalmazottja, a körhinta jegyszedőjeként, sértő megjegyzéseket tett az élettársára, tanú 4-re. Tanú 1 és III. rendű terhelt kölcsönösen szidalmazták egymást, amikor tanú 1 hívására megjelent a helyszínen három fia, tanú 2, I. és II. rendű terhelt.

[38] A helyszínre érve I. rendű terhelt ökölvívó pozícióba állva, rögtön támadólag lépett fel verekedést provokálva III. rendű terhelttel szemben. Ekkor tanú 1 a karját I. rendű terhelt elé emelte, visszatartva őt a verekedéstől. I. és III. rendű terhelt között kiabálással, trágárkodással együtt járó szóváltás alakult ki. Ekkor érkezett a helyszínre III. rendű terhelt támogatása céljából IV. rendű terhelt. A vidámpark üzemeltetésében részt vevő dolgozók közül ismeretlen személy elkiáltotta magát, hogy „most hozom a vascsővet, és meg fogtok halni”. I. rendű terhelt ekkor futva indult a Break Dance nevű körhinta irányába, és felszaladt

a körhinta három lépcsőfokán. A felkiáltás beváltásától tartva III. rendű terhelt meg akarta akadályozni I. rendű terheltet, hogy a körhinta üzemeltetői hozzák a vascsövet, ezért I. rendű terhelt után futott. Amikor I. rendű terhelt felszaladt a körhinta három lépcsőfokán, akkor őt hátulról III. rendű terhelt a ruhájánál fogva elkapta, és a földre rántotta.

[39] Amikor I. és III. rendű terhelt elszaladtak, akkor IV. rendű terhelt egyszer ököllel megütötte tanú 2-t.

[40] A körhintán ekkor I. és III. rendű terhelt a földön egymást kölcsönösen ütlegelte. Ekkor érkezett oda IV. rendű terhelt, aki I. és III. rendű terheltet szétválasztotta. I. és III. rendű terhelt felálltak, amikor egy, a vidámpark üzemeltetésében részt vevő, I. és II. rendű terhelt kollegájaként dolgozó ismeretlen személy egy 3x3x370 cm-es vasrúddal hátulról III. rendű terheltet fejbe ütötte.

[41] III. rendű terhelt az ütéstől a földre esett, majd őt I. rendű terhelt és az időközben a helyszínre érkező II. rendű terhelt közösen testszerte és fejen ütni és rúgni kezdte.

[42] Az I., II. rendű terhelt és az ismeretlen személy által közösen elkövetett bántalmazás hatására III. rendű terhelt elvesztette az eszméletét.

[43] III. rendű terhelt eszméletvesztése után az élettársa kiabálására kihívták az Országos Mentőszolgálat munkatársait, I. és II. rendű terhelt pedig távozott a helyszínről.

[44] III. rendű terhelt az ismeretlen személy által történt vascsővel megütés, továbbá I. és II. rendű terhelt által elkövetett legalább 3, jobb nyakszirti tájékot és a száj baloldalát érő, legalább kis-közepes nagyságú, valamint a bal arcát érő nagy erejű ütés-rúgás, továbbá a mellkasát, hasát, felső és alsó végtagjait ért legalább 10, legalább kis-közepes erejű ütés-rúgás eredményeként az alábbi sérüléseket szenvedte el: a jobb fül mögött 5 cm bőr alatti vérbeszűrődés; a bal járomív vetületében bőr alatti vérbeszűrődés; az arccsont bal oldalának, illetve az orrcsont bal oldalának elmozdulás nélküli törése; a száj nyálkahártya bal oldalán, a 22-es fog vetületében zúzódás; enyhe fokú agyrázódás; a bal bordaív vetületében ferde irányú, 9x1,5 cm-es sávyszerű hámhorzsolás; a bal alhas területén 2x1,5 cm sávyszerű hámhorzsolás; a jobb alhason 9x4 cm hámzúzódás; a bal könyöksúcs területén részben sávyszerű hámhorzsolás; a bal kéz hát II-III. kézközépcsont vetületének hámhorzsolásai; a jobb alkar felső harmadának hajlító felszínén 1x1,5 cm hámhorzsolás; a jobb alkar felső harmadának hajlító felszínén 6x4cm hámhorzsolás; a jobb II. ujj közép-végperci fesztítő vetületének 3x5 mm hámhorzsolás; mindkét oldali térdízület hámhorzsolásai; a bal bokatájék bőr alatti vérbeszűrődése.

[45] A sérülések közül az agyrázódás, a bőr alatti vérbeszűrődés, a hámhorzsolások és a hámzúzódások nyolc napon belül, míg az arccsont és az orrcsont törése nyolc napon túl, összesen 4 hét alatt gyógyult.

[46] 3. A védői álláspont lényege szerint az I. és II. rendű terhelt tényállásban rögzített magatartása jogos védelem miatt nem büntethető, és amennyiben az események során a jogos védelmi helyzet meg is szűnt, úgy a jogos védelmi helyzetnek az ijedtségből vagy menthető felindulásból történt túllépése valósult meg.

[47] A jelen ügyben azonban erről nincs szó.

[48] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

[49] A jogos védelmi helyzet a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető és azt elhárító magatartás viszonya, aminek kezdetét a jogtalan támadó, illetve jogtalan támadással közvetlenül fenyegető magatartás határozza meg.

[50] Következésképpen jogos védelem, illetve ezen a címen valamely – bűncselekményt megvalósító – magatartás jogszerűségének kérdése akkor merülhet fel, ha az a megindult, folyamatban levő jogtalan támadás – vagy időrendi előzménye, a közvetlenül fenyegető jogtalan támadás – elhárítására irányul. Általános fenyegetettség érzése, jogtalan támadás bekövetkezhetőségének távoli veszélye jogos védelmi helyzetet nem alapoz meg.

[51] Emellett objektív jellegű tartalmi feltétele a jogos védelemnek az is, hogy a – legalább elkezdett, illetve közvetlen fenyegető – támadás más személy általi, a megtámadotton kívüli, azaz tőle idegen, független magatartás legyen.

[52] A támadás értelemszerűen célzott, egyoldalú – nem kölcsönös – tevőleges, fizikai ütközést kezdeményező magatartás. Nyilvánvalóan ilyen tartalmú a meg nem kezdett, de időben, térben közvetlen fenyegető támadás, más szóval a támadás közvetlenül fenyegető veszélye is.

[53] Az irányadó tényállás szerint azt követően, hogy az I. és a III. rendű terheltek közötti fizikai kontaktus megszűnt, egy ismeretlen személy egy 3x3x370 cm-es vasrúddal hátulról III. rendű terhelten fejbe ütötte, aki az ütéstől a földre esett. Ekkor őt I. rendű terhelten és az időközben a helyszínre érkező II. rendű terhelten közösen testszerte és fejen ütni és rúgni kezdte. Az I., és a II. rendű terhelten, valamint az ismeretlen személy által közösen elkövetett bántalmazás hatására III. rendű terhelten elvesztette az eszméletét.

[54] Erre tekintettel a Kúria a következőkre mutat rá.

[55] A védekező cselekmény jogszerűségének egyetlen kritériuma a jogtalan támadás vagy annak fenyegető veszélye.

[56] Az ítéleti tényállás szerint a fejét ért ütés következtében földre kerülő III. rendű terhelten már nem lépett fel támadólag az I. rendű és – az időközben odaérkező – II. rendű terhelten szemben sem. Az I. és II. rendű terhelten tehát olyan körülmények között bántalmazta III. rendű terhelten, amikor már a részéről a jogtalan támadás vagy annak fenyegető veszélye már nem állt fenn.

[57] Jogtalan támadás hiányában az I. és a II. rendű terheltek jogos védelmi helyzetben sem lehettek, ráadásul nyilvánvaló, hogy a kifejtett cselekvőségük a III. rendű és az I. rendű terhelten közötti, kölcsönös ütlegetéssel járó korábbi konfliktust megtorlása volt.

[58] A védő hivatkozott a jogos védelem szükséges mértékének túllépésére is.

[59] A Btk. 22. § (3) bekezdése nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

[60] A Kúria törvényen alapuló következetes gyakorlata szerint az elhárítás szükséges mértékének a túllépése abban az esetben állapítható meg, ha az elkövető az ellene, mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, vagy ezeket közvetlenül fenyegető jogellenes támadás elhárítása érdekében cselekszik.

[61] Amennyiben a jogtalan támadás már befejeződött, és ilyen támadásnak a reális veszélye sem áll fenn, úgy a jogos védelem szóba sem kerülhet.

[62] A jelen ügyben erről van szó.

[63] A jogos védelem túllépéséért a védekező csak akkor felel, ha a jogtalan támadás belőle ijedtséget vagy indulatot nem váltott ki, és az enyhébb – ám célravezető – elhárítási módot tudatosan tette félre, amikor a súlyosabb kimenetelűt választotta, mert ezáltal a jogos védelmet a megtorlás eszközeként alkalmazta, amelyre ez a jogintézmény nem ad felhatalmazást.

[64] Mindazonáltal a támadó és védekező cselekményének lehetséges eredményét egymáshoz viszonyítottan továbbra is vizsgálni kell, mert csak ezáltal érvényesülhet a 22. §

(3) bekezdés tartalma, amely az elhárítás szükséges mértékének túllépésével továbbra is számol, és ha az ijedtségből vagy menthető felindulásból történik, úgy a büntethetőséget kizárja”.

[65] Jelen esetben a „védekezés” szükségessége fel sem merülhet, ezért a szükségesség túllépése, illetve az erre vezető ijedtség vagy indulat sem értelmezhető.

[66] 4. A Be. 648. § d) pontja alapján a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak van helye a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén.

[67] A Be. 649. § (6) bekezdése kimondja, hogy a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés esetén felülvizsgálati indítvány akkor terjeszthető elő, ha az eltérés a büntető anyagi jog szabályainak a Be. 649. § (1) bekezdésben meghatározott megsértését eredményezte vagy a Be. 649. § (2) bekezdésben meghatározott eljárási szabálysértést eredményezett.

[68] A Bírósági Határozatok Gyűjteményében szereplő kúriai határozat jogértelmezése azonban csak akkor vehető figyelembe más ügyben, ha az annak alapjául szolgáló tényállás a jelentőséggel bíró elemeiben megegyezik az elbírálendő ügy tényállásával; azaz egyik ügy tényállása sem tartalmaz olyan további vagy más (eltérő) tény vagy körülményt, amely jogilag jelentős, és ezért eltérő joghatást von maga után {BH 2021.97. [39]}.

[69] A védő által a jogos védelmi helyzet fennálltára vonatkozó érvei alátámasztására felhívott kúriai döntések a tényállások különbözősége okából nem irányadók.

[70] Jelen ügyben ugyanis az állított elhárítás megkezdésekor az I. és II. rendű terhelteket nem érte jogtalan támadás és nem is állt fenn ennek közvetlenül fenyegető veszélye.

[71] A felülvizsgálati indítványban felhívott kúriai döntések közül a BH 2020.130. (amely azonos a felülvizsgálati indítványban külön is említett Bfv.384/2019/8. számú határozattal), a BH 2020.61., a Bfv.1373/2019/6. és a Bfv.261/2016/7. számú határozat ilyen ténymegállapítást – a jogtalan támadás megszűnése utáni támadást – nem tartalmaznak. Ellenben a felülvizsgálati indítványban szintén felhívott BH 2019.215. számú eseti döntésben kifejtettek irányadóak jelen ügyben is, amely szerint a bűnösség megállapítása a jogos védelmi helyzet hiányában törvényes, ha a korábban jogtalan támadást intéző sértettet a jogtalan támadás megszűnése után bántalmazza az elkövető. Jogos védelem megállapítására ugyanis csak akkor kerülhet sor, amennyiben a jogtalan támadást elhárító cselekmény védelmi jellegű.

[72] Ekként a Kúria Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett határozatától való eltérés mint felülvizsgálati ok nem áll fenn.

[73] 5. Az indítványozó a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti, felülvizsgálatra is okot adó feltétlen hatályú eljárási szabálysértésre úgy hivatkozott, hogy lényegileg annak alapjaként nem eljárásjogi, hanem anyagi jogi okot jelöl meg. Nevezetesen azt, hogy a jogerős határozat az I. és a II. rendű terhelteket úgy marasztalta el, hogy az irányadó tényállásból is megállapítható, büntethetőséget kizáró jogos védelmi helyzetben cselekedtek.

[74] 6. A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a bíróság az ügydöntő határozatát a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta meg.

[75] A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést képez, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.

[76] A Be. 451. § (5) bekezdése szerint a határozat részét képező indokolás a bíróság által megállapított, a döntés alapjául szolgáló, jelentős tényeket és körülményeket, valamint a határozat alapjául szolgáló jogszabályokat tartalmazza.

[77] Ekként az indokolás rendeltetése

- egyfelől a döntés, tehát valamely rendelkezés (jogkövetkeztetés) ténybeli alapjának rögzítése (a tényállás),
- másfelől számadás a döntéshozatali tevékenységről (a tényálláson kívüli indokolás).

[78] A tényállás és a tényálláson kívüli indokolás megkülönböztetése a vizsgált feltétlen eljárási szabálysértés szempontjából alapvető jelentőségű. A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja szerinti eljárási szabálysértés megállapítására ugyanis csak az vezethet, ha a rendelkező rész és a tényálláson kívüli indokolás áll egymással ellentétben.

[79] Ennek megfelelően az ítélet indokolása különösen akkor ellentétes teljes mértékben a rendelkező résszel, ha

- az ítélet nem csupán a tényállást, de a tényálláson kívüli indokolást sem rögzíti, azaz, ha az ítélet írásba foglalása elmaradt (Bfv.II.283/2022/13.),
- a bíróság ítéletének rendelkező része – bár a terhelttel szemben büntetést szab ki – nem tartalmazza a büntetőjogi felelősség megállapítását, a bűncselekmény megnevezését és jogszabályi alapját, noha az indokolás a bűncselekmény elkövetését megállapítja (Bfv.II.125/2020/7.),
- az ítélet rendelkező része nem tartalmaz rendelkezést a vád tárgyává tett bűncselekmények valamelyikéről, noha az ítélet indokolása szerint a bíróság a terheltet valamennyi bűncselekmény vádjára alól felmentette (Bfv.II.477/2020/9.),

[80] Eljárási szabálysértés megállapítására az vezet tehát, ha az ellentét a büntetőjogi főkérdések – a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása – tekintetében áll fenn a rendelkező rész és az indokolás között.

[81] Ezzel szemben a tényállás és a rendelkező rész összhangjának hiánya nem az eljárási szabályokat (az indokolási kötelezettséget), hanem a büntető anyagi jogot sérti. Ennek alapja, hogy az irányadó tényállásnak az alkalmazott Btk. szempontjából jelentős valamennyi tény tartalmaznia kell. Ehhez képest ítéltető meg, hogy a megtámadott ügydöntő határozat rendelkezései a büntető anyagi jog szabályaival összhangban állnak-e. Mindenképpen a büntető anyagi jogi szabályok sérelmével jár, ha az ügydöntő határozatban írt rendelkezések helytálló vagy téves mivoltának kérdésében az irányadó tényállás alapulvételével nem lehet megnyugtatóan állást foglalni. Ezért felülvizsgálatban ugyancsak a büntető anyagi jog szabályainak megsértését – és nem az indokolás hibáját – jelenti, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás olyan ellentmondásokat tartalmaz, amelyek miatt a büntetőjogi felelősségre vonás szempontjából jelentős kérdésekben nem állapítható meg, hogy a bíróság milyen tényállásra alapította ítéletének a felülvizsgálati eljárás alapjául szolgáló rendelkezéseit (BH 2021.280.).

[82] Mindezekre figyelemmel a felülvizsgálati indítvány által állított, az indokolás és rendelkező rész feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező okot jelentő ellentéte jelen ügyben nem állapítható meg. Az eljáró bíróságok ugyanis a támadott határozatukban a bűnösséget kimondó rendelkezést rögzítő rendelkező részt követően az indokolásban ugyancsak a mellett érveltek, hogy az I. és a II. rendű terhelt terhére a testi sértés büntette és garázdaság büntette megállapítható. A büntetőjogi főkérdésben hozott döntés és az indokolás iránya ekként azonos, azaz, az ítélet rendelkező része és indokolása egymással összhangban áll, kizárva az eljárási szabálysértésre való hivatkozás lehetőségét.

- [83] A védő Be. 608. § (1) bekezdés h) pontjára való hivatkozása sem foghatott helyt.
- [84] Ez az abszolút eljárási szabálysértés csak a Be. 504.-505 §-aiban szabályozott, eljárás a bűnösség beismerése esetén alcímben meghatározott esetekben nyitja meg a Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti rendkívüli jogorvoslat lehetőségét.
- [85] Ilyenről a jelen ügyben nincs szó.
- [86] Az I. és a II. rendű terheltek a bűnösségüket tagadták, így a beismerő nyilatkozatuk elfogadásáról nem is hozhatott döntést a bíróság, ennek hiányában pedig ez az eljárási szabálysértés fel sem merülhet.
- [87] Az eljárt bíróságok nem vétettek a Be. 649. § (2) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértést, további ilyen okra az indítvány sem hivatkozott.
- [88] Mindezekre tekintettel a Kúria az I. és II. rendű terhelt védője felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és a támadott határozatokat – a Be. 660. § (1) bekezdésének megfelelően tartott tanácsülésen – az I. és II. rendű terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- [89] A Kúria elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában jelen ügytípusra öttagú tanács eljárását rendelte el.
- [90] **IV.** A Be. 6. § (4) bekezdése értelmében a Kúria határozatával szemben fellebbezésnek helye nincs; felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki.
- [91] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. Az említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2023. április 28.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Boros Tibor s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró